

A large, abstract graphic element occupies the upper half of the cover. It consists of a dark, wavy, horizontal shape that resembles a stylized face or a landscape at night. This shape is set against a background of soft, blurred light and shadow, creating a sense of depth and atmosphere. The overall aesthetic is minimalist and artistic.

KALEVI AHO

CHAMBER SYMPHONIES Nos 1–3

JOHN-EDWARD KELLY alto saxophone

TAPIOLA SINFONIETTA · STEFAN ASBURY / JEAN-JACQUES KANTOROW

AHO, KALEVI (b. 1949)

①	CHAMBER SYMPHONY No. 1 (1976)	13'13
<i>Andante – Prestissimo – Poco meno mosso – Presto – Tempo I – Presto – Andante – Tempo di Valse – Tempo I – Allegro – Tempo I – Poco meno mosso</i>		
②	CHAMBER SYMPHONY No. 2 (1991–92)	16'05
③	[no tempo marking]	7'41
④	[Letter F]	3'29
④	<i>Furioso</i>	4'55
⑤	CHAMBER SYMPHONY No. 3 (1995–96) for alto saxophone and string orchestra	26'18
⑤	I. ... jäätyivät umpeen levottomat vedet ... frozen are the restless waters	7'13
⑥	II. ... ah, olen kuullut villihanhen huudot ... oh, I have heard the wild geese calling	5'52
⑦	III. ... pitkät yön sulavat ... the long nights are melting	7'25
⑧	IV. ... soutaa avomerta pään tulipunainen laiva ... towards the open sea rows a fire-red boat	5'46
TT: 56'40		

JOHN-EDWARD KELLY *alto saxophone* [Chamber Symphony No. 3]

TAPIOLA SINFONIETTA MERI ENGLUND *leader* [Nos 1 & 2] · JUKKA MERJANEN *leader* [No. 3]

STEFAN ASBURY *conductor* [Nos 1 & 2]

JEAN-JACQUES KANTOROW *conductor* [No. 3]

Recorded in presence of the composer · All works published by Fennica Gehrman

Kalevi Aho

Kalevi Aho, one of Finland's foremost contemporary composers, was born in Forssa in southern Finland on 9th March 1949. He commenced violin studies in his home town at the age of ten, and his first compositions also date from this time. When he went to university (1968) Aho studied the violin and composition at the Sibelius Academy in Helsinki; his composition teacher was Einojuhani Rautavaara.

After graduating as a composer (1971), Kalevi Aho continued his studies in Berlin (1971–72) as a pupil of Boris Blacher at the Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst. From 1974 until 1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University, and from 1988 until 1993 he was a professor of composition at the Sibelius Academy. Since the autumn of 1993 he has worked in Helsinki as a freelance composer, and in 1994 he was awarded a fifteen-year grant from the Finnish state.

The central focus of Aho's work consists of large-scale orchestral, chamber and vocal works: to date his output includes four operas (1977–99), fifteen symphonies (1969–2010), three chamber symphonies for string orchestra, nineteen concertos, other orchestral and vocal music and a large amount of music for chamber ensembles and solo instruments (discography: see page 34).

He has also made a number of arrangements and orchestrations of works by other composers. The most important of these is the completion of Uuno Klami's unfinished ballet *Pyörteitä* (*Whirls*). Since 1992 Aho has been composer-in-residence of the Lahti Symphony Orchestra.

In Finland Aho has also gained a reputation as an assiduous writer on music. His literary output currently runs to almost 600 essays, presentations, columns and other writings. He has occupied a number of important positions in Finnish cultural life, and has been awarded many international and Finnish prizes for his production.

Chamber Symphony No. 1 (1976)

I composed my *First Chamber Symphony* in a very short space of time in April 1976. The work, which was commissioned by the Helsinki Festival, was written while I was working on my *Fifth Symphony*, which I had started in 1975 but did not complete until November 1976.

These works were not only composed at the same time but also share some features – in particular an aspiration towards a multi-layered texture in which various, sometimes almost independent ‘part-musics’ are heard above each other simultaneously. At the climax, the texture of the chamber symphony breaks down so that each of the twenty string players ends up playing his own melodic line – all of which, however, reach a culmination at the same time.

The starting point for this single-movement work is the high violin melody heard at the outset, and for which a single double bass provides a low-pitched counter-theme. These elements are repeated in a variety of forms later in the work as well. This delicate introduction is followed by an extreme contrast: a virtuosic, violent *Prestissimo* passage. Later, the development process extends towards ever richer and more ambiguous musical expression; each new iteration of the slow and fast sections is rhythmically and harmonically more intricate than its predecessor. The music quietens down into a surreal coda that lends the work an entirely new dimension. Above the lower strings’ chromatic soundscape we start to hear short, soloistic ripostes, as if echoing the song of strange, imaginary birds.

This dense composition, some thirteen minutes in length, is a virtuosic piece in which a single violin sometimes almost has a soloistic role. Its première was given by the Helsinki Chamber Orchestra conducted by Leif Segerstam at a Helsinki Festival concert on 22nd August 1976.

Chamber Symphony No. 2 (1991–92)

Like my *First Chamber Symphony*, the *Second* is virtuosic music that places exceptionally high demands on the performers – I consciously aimed for the utmost expressive capabilities of a twenty-member string orchestra. The work's demands are thus not an end in themselves, but arose because the musical language developed that way; the reasons were expressive.

The chamber symphony begins by expressing the ‘music of inner voices’ with great intensity. When the violins descend from the dizzy heights, a fateful rhythmic motif rises up for a moment from the lower strings, dominating the whole orchestra. This is repeated twice at later stages of the first movement, each time more powerfully than before.

The first movement ends with soloistic, upwardly stretching motifs from the cellos and double basses, and these lead without a break into the second movement. The violas have a calm, dispiritedly descending *Andantino* melody which, when it is repeated, is heard over a rather richer counter-texture. Finally, incisive rhythmic figures appear above long pedal points, and Bartók *pizzicatos* (where the string slaps against the fingerboard) lead to a wild *furioso* passage that forms the climax of the entire work.

The work's coda starts with an F minor chord, sombrely radiant, that extends over more than six octaves, before the light gradually starts to fade, with clusters consisting of B flat minor and B minor chords. Finally we hear berceuse-like motifs from two violas and two cellos, derived motivically from the first movement – and this dark-hued, intense work concludes with three quiet notes from the double basses, separated by pauses and played with the wood of the bow (*col legno*).

The *Second Chamber Symphony* was commissioned by the Ostrobothnian Chamber Orchestra, and was completed at the beginning of January 1992. Most of the actual composing, however, took place in 1991, and the orchestra had even managed to rehearse the first part of the piece extensively in the late autumn of 1991. Juha Kangas conducted the first performance in Kokkola on 5th February 1992.

Chamber Symphony No. 3 (1995–96)

The *Third Chamber Symphony*, for string orchestra and alto saxophone, was composed at the end of 1995 and the beginning of 1996. The inspiration to write the work came to a large extent from the Ostrobothnian Chamber Orchestra which, in February 1992, had played so splendidly at the première of *Second Chamber Symphony*. A second source of inspiration for me was the saxophonist John-Edward Kelly, who had been asking me for a long time to write something for alto saxophone. The ‘saxophonic’ quality of the work thoroughly exploits Kelly’s phenomenal playing technique.

I gained the first impulse for the work in November 1995 when I saw the excellent Tunisian film *The Silences of the Palace (Samt el qusur)*, directed by Moufida Tlatli. The film contains a lot of Arabian music, and I was greatly attracted by its unique melodic heterophony: different musicians play essentially the same melodic pattern – not in precisely the same manner, but each with slight differences. Thus the melody does not consist of a single, undulating line but rather a number of interwoven undulating lines that are almost identical.

This provided the impulse to use heterophony in the *Third Chamber Symphony* as well. The composition is a hybrid of chamber symphony and saxophone concerto. Its first movement is for strings alone – so it can also be performed as an independent work for string orchestra. The alto saxophone enters without a pause, beginning the second movement: the instrument’s first notes are heard from the back of the stage before the soloist, with slow steps, comes into view and, while playing, takes up position at the front of the stage. The third movement, too, follows on immediately from the second, and culminates in two virtuosic saxophone cadenzas. The finale begins with very quick, weightless music, which calms down to an Oriental-sounding melody that uses micro-intervals at an *Andante* tempo. At this point the soloist slowly starts to leave the stage, still playing. Finally the melody rises to the alto saxophone’s very highest register, heard from the back of the stage. The string orchestra alone concludes the work.

While composing my *Third Chamber Symphony*, I also read Tuomas Anhava’s Fin-

nish translation of Japanese tanka poetry, the collection *Kevään kukat, syksyn kuu* (*Spring Flowers, Autumn Moon*). This contains strophes which, to my surprise, were excellently suited as descriptions of the moods of the various movements in my chamber symphony, and I have used these as the movement titles. Thus the title of the first movement refers to the way in which the restless music heard at the start occasionally ‘freezes’ into static sonorities. The ‘calls of the wild geese’ that pervade the saxophone entry gradually cause the music’s ‘frozen’ atmosphere to ‘thaw out’. The end of the piece is, in a way, the solo instrument’s farewell – glowing, but simultaneously retreating into the distance.

John-Edward Kelly and the Ostrobothnian Chamber Orchestra conducted by Juha Kangas gave the first performance of the *Third Chamber Symphony* in Kokkola on 26th April 1997.

© Kalevi Aho 2011

John-Edward Kelly was born in San Francisco and now performs all over the world as a saxophonist and conductor. Appearances at numerous prestigious music festivals, international radio and television broadcasts and more than thirty CD recordings form an impressive testimony to his work. A passionate champion of modern music, John-Edward Kelly has première more than 200 works by many of the foremost composers of today.

In 1981 he took over from his teacher Sigurd Raschèr in the Raschèr Quartet. Since then he has founded a number of ensembles, among them the Alloys Ensemble and the Bartók Chamber Orchestra (later the Arcos Orchestra) in New York, of which he is principal conductor and artistic director.

Highlights of recent years have included appearances with the Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, Munich Philharmonic Orchestra, Helsinki Philharmonic Orchestra, Residentie Orchestra, Berlin Staatskapelle and Leipzig Gewandhaus Orchestra.

Kelly has been professor of modern chamber music and saxophone both at the Robert-Schumann-Hochschule in Düsseldorf and at the Norwegian Academy of Music in Oslo. In 1999 he became a member of the Royal Swedish Academy of Music.
For further information, please visit www.johnedwardkelly.de

The **Tapiola Sinfonietta** (Espoo City Orchestra) was founded in 1987. It comprises 41 musicians and specializes in the Viennese-Classical repertoire, but twentieth-century classics and new music premières also make up an important part of the orchestra's programme. The orchestra regularly performs with eminent Finnish and international soloists and conductors, and also enjoys forays into children's music and crossover productions. Jorma Panula and Osmo Vänskä were among the orchestra's first artistic directors, while Jean-Jacques Kantorow's era, beginning in 1993, had a decisive impact on its present-day profile.

Since 2006 the orchestra has chosen to remain without a chief conductor, making its own artistic policy in close collaboration with its artists-in-association, currently the violinist Pekka Kuusisto and the conductors Mario Venzago, Santtu-Matias Rouvali and Stefan Asbury. The Tapiola Sinfonietta tours both in Finland and internationally, and has made a large number of recordings, including highly acclaimed discs of Saint-Saëns and Weber on BIS.

For further information, please visit www.tapiolasinfonietta.fi

Chief conductor of the Noord Nederlands Orkest and artist-in-association with the Tapiola Sinfonietta, **Stefan Asbury** is in demand with leading orchestras worldwide, including the Boston Symphony Orchestra, the Royal Concertgebouw Orchestra, Bavarian Radio Symphony Orchestra and the Leipzig Gewandhaus Orchestra. He is also a regular guest conductor at festivals such as Automne en Normandie, Munich Biennale, the Salzburger Festspiele and La Biennale di Venezia.

Stefan Asbury has served on the faculty of the Tanglewood Music Center since 1995. In addition to his regular summer teaching he has given conducting master-

classes at institutions such as the Hochschule der Künste (Zurich). Asbury has particularly strong relationships with many living composers including Oliver Knussen, Steve Reich, Wolfgang Rihm and Mark Anthony Turnage, and collaborates regularly with Ensemble Modern, Klangforum Wien and the London Sinfonietta.

For further information please visit www.stefanasbury.com

Jean-Jacques Kantorow was born in Nice, France, but is of Russian extraction. He studied the violin at the conservatoires of Nice and (from the age of 13) Paris, where his teachers included René Benedetti and where, after only a year, he obtained the first prize for violin playing. Jean-Jacques Kantorow has performed as a soloist on all continents with musicians as Gidon Kremer, Krystian Zimerman, Paul Tortelier and others. As a conductor, he has held the post of artistic director with several orchestras, including the Ensemble orchestral de Paris, the Auvergne Chamber Orchestra, the Tapiola Sinfonietta (1993–2000), with which he continues to collaborate, as well as the Granada City Orchestra (2004–08). He has also been principal guest conductor of the Lausanne Chamber Orchestra. Jean-Jacques Kantorow has made over 160 recordings, including a close collaboration with BIS which has resulted in a number of highly acclaimed discs of the music of Camille Saint-Saëns.

JOHN-EDWARD KELLY

Kalevi Aho

Suomen huomattavimpiin nykysäveltäjiin kuuluva Kalevi Aho syntyi Forssassa 9.3. 1949. Hän alkoi opiskella viulunsoittoa kotipaikkakunnallaan 10-vuotiaana, ja samaan aikaan syntivät jo hänen ensimmäiset sävellyksensä. Tultuaan ylioppilaaksi (1968) Aho ryhtyi opiskelemaan viulunsoittoa ja sävellystä Sibelius-Akatemiassa. Hänen sävellyksenopettajansa oli Einojuhani Rautavaara. Sävellysdiplominsa (1971) jälkeen Aho jatkoi opintojaan Berliinissä 1971–72 Boris Blacherin johdolla (Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst). Vuosina 1974–88 hän oli Helsingin yliopiston musiikkitieteen lehtorina ja 1988–93 hän toimi Sibelius-Akatemian vs. sävellyksen professorina. Syksystä 1993 hän on työskennellyt Helsingissä vapaana taiteilijana Suomen valtion myöntämän 15-vuotisen apurahan turvin.

Ahon tuotannon keskeinen osa muodostuu laajoista orkesteri-, kamarimusiikki- ja vokaaliteoksista: hänen tuotantoonsa kuuluu neljä oopperaa (*Avain* [1977–78], *Hyönteiselämää* [1985–87], *Salaisuuksien kirja* [1998] ja *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet* [1995/1999]), 15 sinfonialla (1969–2010), kolme kamarisinfoniaa jousiorkesterille, 19 konserttoa, muuta orkesteri- ja vokaalimusiikkia sekä runsaasti kamari- ja sooloosoitinmusiikkia (diskografia, s. 34).

Hän on tehnyt myös lukuisia sovituksia ja orkestrointeja muiden säveltäjien teoksesta. Tärkein näistä on Unno Klamin keskeneräisen baletin *Pyörteitä* täydentäminen – Aho on orkestroinut baletin ensimmäisen näytöksen ja säveltänyt siihen puuttuvan kolmannen näytöksen, jonka otsikkona konserttikantaesityksessä oli *Sinfonia tansseja*. Vuodesta 1992 Aho on toiminut Sinfonia Lahden nimikkosäveltäjänä.

Aho on tullut tunnetuksi myös ahkerana musiikkirjoittajana ja kolumnistina. Kaiken kaikkiaan Ahon kirjalliseen tuotantoon kuuluun tällä hetkellä lähes 600 esseetä, esitelmää, kolumnia ja muuta kirjoitusta. Kalevi Aholla on toiminut monissa suomalaisissa kulttuurielämän tärkeissä tehtävissä. Hän on saanut tuotannostaan monia suomalaisia ja kansainvälistä palkintoja.

Kamarisinfonia nro. 1 (1976)

Sävelsin *1. kamarisinfoniani* hyvin lyhyessä ajassa huhtikuussa 1976. Helsingin juhlaviikkojen tilaama teos syntyi kesken *5. sinfoniani* sävellystyön – vuonna 1975 aloitettu *5. sinfonia* valmistui lopulta vasta marraskuussa 1976.

Näillä samanaikaisesti sävelletyillä teoksilla on joitakin yhteisiä piirteitä – ennen kaikkea pyrkimys monikerroksisuuteen, jossa erilaisia, paikoin melkein itsenäisiä ”osamuusikkeja” soi samanaikaisesti päälekkäin. Huippukohdassa kamarisinfonian tekstuuri hajoaa niin, että jokainen 20 jousisoittajasta alkaa soittaa lopulta omaa melodialinjaansa, joka kuitenkin huipentuu kaikilla samaan aikaan.

Yksiosaisen sävellyksen hahmotuksellisena lähtökohtana on alussa kuultava viulujen korkea melodia, jolle yksinäinen kontrabasso luo syväällä soivan vastateemansa. Nämä aiheet toistuvat eri tavoin muunneltuna myöhemminkin. Haurasta johdantoa seuraa äärimmäinen kontrasti, virtuoosinen ja väkivaltainen *prestissimo*-jakso. Teoksen kehityskulku etenee myöhemmin kohti yhä rikkaampaa ja moniselitteisempää ilmaisia, jossa jokainen hitaiden ja nopeiden jaksojen uusi esiintymä on rytmisesti ja harmonisesti monimutkaisempi kuin edellinen. Sävellys hiljenee epätodelliseen koodaan, joka tuo musiikkiin kokonaan uuden ulottuvuuden. Matalien jousten kromaattisen sointikentän yllä alkaa kuulua solististen jousien lyhyitä replikkejä, kuin kaikuina outojen mielikuvituslintujen laulusta.

Tiivis, vajaat 13 minuuttia kestävä sävellys on virtuoosista musiikkia, jossa myös sooloviululla on paikoin melkein solistista sanottavaa. Sävellyksen kantaesitys tapahtui Helsingin kamariorkesterin konsertissa Helsingin juhlaviikoilla 22.8.1976, kapellimestarina toimi Leif Segerstam.

Kamarisinfonia nro. 2 (1991–92)

Ensimmäisen kamarisinfonian tavoin toinen kamarisinfonia on virtuoosista musiikkia, joka asettaa esittäjilleen erittäin suuria vaatimuksia – olen tietoisesti tavoitellut sävellyksessä 20 hengen jousiorkesterin ilmaisullisia äärirajoja. Teoksen vaativuus ei silti ole itsetarkoituksellista, vaan sillä että sävelkieli muodostui tällaiseksi, oli ilmaisulliset syynsä.

Kamarisinfonia alkaa ilmeeltään erittäin intensiivisellä ”sisäisten äänien musiikilla”. Kun viulut laskeutuvat alas huimista korkeusistaan, matalilta jousilta nousee hetkeksi yli koko orkesterin kohtalonomainen rytmiaihe, joka toistuu myöhemmin ensimmäisen osan aikana vielä kahdesti, kummallakin kerralla aina entistä voimakkampaan.

Ensimmäinen osa päättyy solististen sellojen ja kontrabassojen ylös kurottuviin motiiveihin, jotka jatkuvat ilman taukoaa toisena osana. Alttoviulujen rauhallinen, alakuloisesti laskeutuva *andantino*-melodia saa kertautuessaan yhä rikkaampaa polyfoniaa vastakudosta seurakseen. Lopulta pitkien urkupistesävelten ylle ilmaantuvat terävät rytmiset kuviot ja bartók-pizzicatot (kieltä läimättyetään otelautaa vasten) johdattavat koko kamarisinfonian huipennuksen muodostavaan villiin *furioso*-jaksoon.

Sävellyksen kooda alkaa tummaa valoa hehkuvalla, yli kuuden oktaavin laajuuteen levitettyllä f-molli-soinnulla, kunnes valo asteittain hämärtyy b- ja h-molli-sointujen sävelistä koostuvaan klusteriin. Teos päättyy kahden alttoviulun ja kahden sellon kehtolaulumaisiin kulkuihin, jotka ovat motiivisesti peräisin ensimmäisestä osasta. Tummasävyisen, intensiivisen sävellyksen loppupisteeksi kontrabassoilla soi kolme taukojen erottamana hiljaista, jousen puulla (*col legno*) lyötyä säveltä.

2. kamarisinfonia oli Keski-Pohjanmaan kamarioorkesterin tilaus, ja se valmistui tammikuun alussa 1992. Suurin osa sävellyksestä oli ollut valmiina kuitenkin jo 1991 puolella, ja orkesteri oli ehtinyt harjoitella teoksen alkupuolta pitkin vuoden 1991 loppusyksyä, ennen kuin Juha Kankaan johtama kantaesitys tapahtui Kokkolassa 5.2.1992.

Kamarisinfonia nro.3 (1995–96)

Jousiorkesterille ja alttosaksofonille sävelletty 3. *kamarisinfonia* on sävelletty vuoden-vaiheen 1995–96 molemmien puolin. Teos syntyi paljolti Keski-Pohjanmaan kamariorkesterin innoittamana, joka helmikuussa 1992 oli kantaesittänyt loisteliaalla tavalla äärimmäisen vaativan 2. *kamarisinfonian*. Toinen innoittajani oli saksofonisti John-Edward Kelly – hän oli jo pitkään pyytänyt minua säveltämään jotain alttosaksofonille. Teoksen saksofoniosuuudessa onkin kauttaaltaan hyödynnetty Kellyn huikkaa soittotekniikkaa.

Sain alkuvirikkeen teokseen nähtyäni marraskuun 1995 lopulla Moufida Tlatlin ohjaaman hienon tunisialaiselokuvan *Palatsin hiljaisuus (Samt el qusur)*. Elokuvassa soitetaan paljon arabialaista musiikkia, ja minua viehätti suuresti sille ominainen melodinen heterofonia: eri soittajat soittavat periaatteessa samaa melodiakulkua, mutta eivät täsmälleen samalla tavalla, vaan koko ajan hivenen toisistaan poiketen. Siten melodia ei muodostu yhdestä polveilevasta linjasta, vaan usean, melkein samanlaisen linjan polveilevasta punoksesta.

Tämä antoi virikkeen käyttää heterofoniaa myös 3. *kamarisinfoniassa*. Teos on tyyppiltään kamarisinfonian ja saksofonikonsertton välimuoto. Sen ensimmäinen osa on sävelletty pelkästään jousiorkesterille siten, että osan voi esittää myös itsenäisenä jousiorkesterisävellyksenä. Alttosaksofoni tulee tauotta sisään toisen osan alussa: soittimen ensimmäiset sävelt kuuluvat lavan takaa, kunnes solisti hitaasti kulkien saapuu näkyville ja astuu soittaen paikalleen lavan etuosaan. Toinen osa johtaa suoraan taas kolmanteen, joka huipentuu kahteen virtuoosiseen saksofonikadensiin. Finaali alkaa hyvin nopealla, aineettomalla musiikilla, joka rauhoittuu *andante*-tempoiseen, mikrointervalleja sisältävään itämaissävyiseen melodiaan. Samalla solisti alkaa hitaasti, soittaa ja poistua näyttämöltä. Melodia kohoaa lopulta alttosaksofonin aivan korkeimpiin säveliin, jotka kuuluvat jo lavan takaa. Jousiorkesteri päättää teoksen yksin.

Säveltäessäni 3. *kamarisinfoniaa* luin samaan aikaan Tuomas Anhavan suomen-taman japanilaisten tanka-runojen kokoelman *Kevään kukat, syksyn kuu*. Sen runossa

oli säkeitä, jotka yllättäen sopivat erinomaisesti luonnehtimaan kamarisinfonian eri osien tunnelmaa, ja otin ne osien otsikoiksi. Siten ensimmäisen osan otsikko viittaa siihen, että alun levoton musiikki vähän väliä ”jäätyy” saatsemiin, paikallaan pysyviin sointuihin. Saksofonin tullessa mukaan ”villihanhimaisin” huudoin musiikin jäätynyt tunnelma alkaa vähitellen ”sulaa”. Lopun musiikki on eräänlaista soloinstrumentin hehkuava ja samalla etääntyvä jäähyväismusiikkia.

John-Edward Kelly ja Juha Kankaan johtama Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri kantaesittivät *3. kamarisinfonian* Kokkolassa 26.4.1997.

© Kalevi Aho 2011

San Franciscossa syntynyt **John-Edward Kelly** esiintyy ympäri maailman saksofonistina ja kapellimestarina. Häneen vaikuttavaan työuraansa on mahtunut yli 30 levytystä ja esitymisiä lukuisilla arvostetuilla festivaaleilla sekä kansainvälisissä radio- ja televisiolähetyksissä. Intohimoisena aikamme musiikin esitaistelijana tunnettu Kelly on kantaesittänyt yli 200 teosta monilta aikamme merkittäviltä säveltäjiltä.

Vuonna 1981 hän aloitti Raschèr-kvartetissa seuraten tehtävässä opettajaansa Sigurd Raschèria. Sittemmin hän on perustanut useita yhtyeitä, mm. Alloys Ensemble ja Bartók-kamariorkesterin (myöhemmin Arcos-orkesteri) New Yorkissa, ja hän toimii siinä ylikapellimestarina ja taiteellisena johtajana.

Viime vuosien kohokohtiin lukeutuvat esiintymiset Tukholman kuninkaallisten filharmonikkojen, Münchenin filharmonikkojen, Helsingin kaupunginorkesterin, Residentie-orkesterin, Berlin Staatskapellen ja Leipzigin Gewandhaus-orkesterin kanssa.

Kelly on toiminut modernin kamarimusiikin ja saksofonin professorina sekä Robert Schumann -korkeakoulussa Düsseldorfissa että Norjan musiikkiakatemiassa Oslossa. Vuonna 1999 hänet valittiin Ruotsin kuninkaallisen musiikkiakatemian jäseneksi.

Katso lisätietoja: www.johnedwardkelly.de

Tapiola Sinfonietta on 1987 perustettu Espoon kaupunginorkesteri, jonka nimi yhdis- tetään tinkimättömään laatuun ja jokaisen muusikon ratkaisevaan rooliin. 41 muusikosta koostuva orkesteri esiintyy säännöllisesti kotimaisten ja ulkomaisten huippusolistien ja kapellimestareiden kanssa.

Tapiola Sinfoniettan ominta aluetta on wieniläisklassinen ohjelmisto, ja tärkeässä roolissa ovat myös 1900-luvun modernit klassikit sekä uuden musiikin kantaesitykset. Orkesteri viihtyy myös mm. lastenmusiikin ja poikkitaitteellisten produktioiden parissa.

Orkesterin alkutaipaleella taiteellisina johtajina toimivat mm. Jorma Panula ja Osmo Vänskä. Vuonna 1993 alkaneella Jean-Jacques Kantorowin kaudella oli ratkaiseva merkitys orkesterin nykyisen soinnin muotoutumiselle. Kaudella 2011/12 taiteellisina partnereina toimivat viulisti Pekka Kuusisto sekä kapellimestarit Mario Venzago, Santtu-Matias Rouvali ja Stefan Asbury, joiden kanssa orkesteri tekee tiivistä yhteisyyttä. Kamarimusiikillisesta otteestaan tunnettu orkesteri esiintyy usein myös ilman kapellimestaria.

Tapiola Sinfonietta esiintyy kotimaan ohella ulkomailla. Orkesterin diskografia sisältää yli 50 levytystä, mm. kiitetyt Saint-Saëns- ja Weber -levytykset. Kiertueiden ohella levytykset muodostavat tärkeän osan Tapiola Sinfoniettan kansainvälistä profiiliasta.

Katso lisätietoja: www.tapiolasinfonietta.fi

Pohjois-Hollannin orkesterin (Noord Nederlands Orkest) ylikapellimestarina ja Tapiola Sinfoniettan taiteellisena partnerina toimiva **Stefan Asbury** johtaa säännöllisesti monia merkittäviä orkestereita, mm. Bostonin sinfoniaorkesteria, Kuninkaallista Concertgebouw-orkesteria, Baijerin radion sinfoniaorkesteria ja Leipzigin Gewandhaus-orkesteria. Hän on myös vakuutunut kapellimestarivieras mm. seuraavilla festivaaleilla: Normandian syksy, Münchenin biennaali, Salzburgin musiikkijuhlat ja Venetsian biennaali.

Stefan Asbury on kuulunut Tanglewoodin musiikkikeskuksen henkilökuntaan vuodesta 1995 lähtien. Säännöllisten kesäopetusjaksojensa lisäksi hän on antanut orkes-

terinjohdon mestarikursseja instituutioissa kuten Hochschule der Künste (Zürich). Asburylla on työskennellyt läheisesti monien aikamme säveltäjien kuten Oliver Knussenin, Steve Reichin, Wolfgang Rihmin ja Mark Anthony Turnagen kanssa, ja hänellä on säännöllistä yhteistyötä Ensemble Modernin, Klangforum Wienin ja London Sinfoniettan kanssa.

Katso lisätietoja: www.stefanasbury.com

Jean-Jacques Kantorow on syntynyt Nizzassa, Ranskassa, mutta on venäläistä syntyperää. Hän opiskeli viulunsoittoa Nizzan (13-vuotiaasta lähtien) ja Pariisin konservatorioissa, joissa hänen opettajanaan oli mm. René Benedetti, ja hän saavutti viulunsoiton ensipalkinnon vain vuoden työskentelyn jälkeen. Jean-Jacques Kantorow on esiintynyt solistina kaikilla mantereilla mm. sellaisten muusikoiden kuin Gidon Kremerin, Kristian Zimermanin ja Paul Tortelierin kanssa. Kapellimestarina hän on toiminut taiteellisenä johtajana monissa orkestereissa, mm. Ensemble orchestral de Paris, Auvergnen kamariokesteri ja Tapiola Sinfonietta (1993–2000), jonka kanssa hän jatkaa yhteistyötään, kuin myös Granadan kaupunginorkesterin (2004–08) kanssa. Hän on myös toiminut Lausannen kamariokesterin päävierailijana. Jean-Jacques Kantorow on tehnyt yli 160 levytystä, ja läheinen yhteistyö BIS-levymerkin kanssa on tuottanut suuren määrän korkealle arvostettuja levyjä mm. Camille Saint-Saënsin musiikista.

Kalevi Aho

Kalevi Aho, einer der bedeutendsten finnischen Komponisten der Gegenwart, wurde am 9. März 1949 in Forssa im Süden Finnlands geboren. Im Alter von zehn Jahren erhielt er Violinunterricht in seiner Heimatstadt; in diese Zeit fallen auch seine ersten Kompositionen. Ab 1968 studierte er Violine und Komposition an der Sibelius-Akademie in Helsinki; sein Kompositionslehrer war Einojuhani Rautavaara. Nach dem Abschluss (1971) setzte er seine Studien 1971/72 bei Boris Blacher an der Staatlichen Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Berlin fort. Von 1974 bis 1988 war er Dozent für Musikwissenschaft an der Universität Helsinki, von 1988 bis 1993 Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie. Seit dem Herbst 1993 arbeitet er als freischaffender Komponist in Helsinki; 1994 wurde ihm ein 15jähriges Stipendium von der finnischen Regierung zugesprochen.

Im Zentrum von Ahos Schaffen stehen großformatige Orchester-, Kammermusik- und Vokalwerke; er hat u.a. vier Opern komponiert (*Avain [Der Schlüssel]; 1977–78*, *Hyönteiselämää [Aus dem Leben der Insekten]; 1985–87*, *Salaisuuksien kirja [Das Buch der Geheimnisse]; 1998* und *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet [Bevor wir alle ertrunken sind; 1995/1999]*), 15 Symphonien (1969–2010), drei Kammersymphonien für Streichorchester, 19 Konzerte, weitere Orchester- und Vokalwerke sowie eine Vielzahl von Kompositionen für Kammerensembles und Soloinstrumente (Diskografie: s. S. 34). Außerdem hat er eine Reihe von Werken anderer Komponisten bearbeitet und orchestertert. Hierzu zählen vor allem die Fertigstellung von Uuno Klamis unvollendetem Ballett *Pyörteitä (Wirbel)*, bei dem Aho den ersten Akt orchestriert und den fehlenden dritten Akt neu komponiert hat (unter dem Konzert-Titel *Symphonische Tänze*). Seit 1992 ist Aho Composer-in-Residence des Lahti Symphony Orchestra.

Auch mit Schriften über Musik und als Kolumnist hat Aho sich einen Namen gemacht. Insgesamt hat er fast 600 Essays, Darstellungen, Kolumnen u.a. geschrieben. Kalevi Aho bekleidet eine Reihe wichtiger Ämter im finnischen Kulturleben. Für sein Schaffen hat er zahlreiche internationale und finnische Auszeichnungen erhalten.

Kammersymphonie Nr. 1 (1976)

Meine *Erste Kammersymphonie* komponierte ich während eines sehr kurzen Zeitraumes im April 1976. Das Werk war vom Helsinki Festival in Auftrag gegeben worden und entstand, während ich an meiner *Fünften Symphonie* arbeitete, die ich 1975 begonnen hatte und erst im November 1976 vollendete.

Die beiden Werke wurden nicht nur zu derselben Zeit geschrieben, sie haben auch einige gemeinsame Charakteristika – im Besonderen das Ziel, eine vielschichtige Struktur darzustellen, in der verschiedene, gelegentlich voneinander unabhängige „Teil-Musiken“ gleichzeitig übereinander zu hören sind. Auf dem Höhepunkt bricht die Struktur der Kammersymphonie zusammen, so dass jeder einzelne der zwanzig Streicher schließlich seine eigene melodische Linie spielt, wobei aber alle zum gleichen Zeitpunkt eine Kulmination erreichen.

Der Ausgangspunkt für dieses einsätzige Werk ist die hohe Violin-Melodie am Anfang, zu der ein einzelner Kontrabass ein Gegen-Thema in tiefer Lage spielt. Diese Elemente werden in verschiedener Form auch später im Werk verwendet. Auf die delicate Einleitung folgt ein extremer Kontrast: eine virtuose, heftige *prestissimo*-Passage. Später dehnt sich der Entwicklungsprozess zu einem reicheren und eher mehrdeutigen musikalischen Ausdruck aus; jede neue Wiederholung der langsamen und schnellen Teile ist rhythmisch und harmonisch verzwickter als das Vorangegangene. Die Musik beruhigt sich in einer surrealen Coda, die dem Werk eine gänzlich neue Dimension verleiht. Über der chromatischen Klanglandschaft der tiefen Streicher beginnen wir, kurze solistische Repliken zu hören, wie eine Imitation des Gesangs seltsamer, imaginärer Vögel.

Diese dichte Komposition, etwa dreizehn Minuten lang, ist ein virtoses Stück, in welchem eine einzelne Violine teilweise eine fast solistische Rolle hat. Das Werk wurde vom Helsinki Chamber Orchestra unter Leif Segerstam am 11. August 1976 uraufgeführt, als Teil eines Konzertes des Helsinki Festival.

Kammersymphonie Nr. 2 (1991–92)

Wie meine *Erste Kammersymphonie* ist auch die *Zweite* virtuos und stellt außergewöhnlich hohe Ansprüche an die Ausführenden – ich wollte bewusst die äußersten expressiven Möglichkeiten eines zwanzigköpfigen Streichorchesters herausfordern. Die Anforderungen des Werks sind jedoch kein Selbstzweck, sondern entstanden aus der Entwicklung der musikalischen Sprache heraus; die Gründe dafür waren künstlerischer Art.

Die Kammersymphonie beginnt mit einer „Musik der inneren Stimmen“, die mit großer Intensität gespielt wird. Wenn die Violinen aus schwindelnder Höhe herabsteigen, erklingt für einen Moment ein schicksalhaftes rhythmisches Motiv in den tiefen Streichern, welches das ganze Orchester dominiert. Dies wird zweimal an späterer Stelle im ersten Satz wiederholt, jedesmal kraftvoller als zuvor.

Der erste Satz endet mit solistischen, aufwärts strebenden Motiven in den Celli und Kontrabässen, welche direkt in den zweiten Satz überleiten. Die Bratschen spielen eine ruhige, entmutigt abwärts führende *andantino*-Melodie, die bei ihrer Wiederholung über einer volleren Gegen-Struktur zu hören ist. Schließlich tauchen prägnante rhythmische Figuren über langen Pedaltönen auf, und Bartók-Pizzicati (dabei schlägt die Saite mit einem knallenden Geräusch auf das Griffbrett) führen zu einer wilden *furiouso*-Passage, die den Höhepunkt des gesamten Werkes darstellt.

Die Coda des Werkes beginnt mit einem düster strahlenden f-moll-Akkord, der sich über mehr als sechs Oktaven erstreckt, bevor das Licht mit Clustern aus b-moll- und h-moll-Akkorden langsam zu erlöschen beginnt. Schließlich hören wir Berceuse-ähnliche Motive von zwei Bratschen und zwei Celli, deren musikalisches Material aus dem ersten Satz stammt – und das dunkel gefärbte, dichte Werk schließt mit drei leisen Noten in den Kontrabässen, durch Pausen getrennt und mit der Bogenstange gespielt (*col legno*).

Die *Zweite Kammersymphonie* ist ein Auftragswerk des Ostrobothnian Chamber Orchestra und wurde Anfang Januar 1992 vollendet. Ein Großteil der eigentlichen

Kompositionssarbeit fand jedoch 1991 statt, und dem Orchester gelang es sogar, den ersten Teil des Stückes schon im Spätherbst 1991 ausführlich zu proben. Juha Kangas dirigierte die Uraufführung am 5. Februar 1992 in Kokkola.

Kammersymphonie Nr. 3 (1995–96)

Die *Dritte Kammersymphonie* für Streichorchester und Alt-Saxophon wurde Ende 1995/Anfang 1996 komponiert. Die Inspiration, dieses Werk zu schreiben, kam vor allem vom Ostrobothnian Chamber Orchestra, das bei der Uraufführung meiner *Zweiten Kammersymphonie* im Februar 1992 so fantastisch gespielt hatte. Eine weitere Inspirationsquelle für mich war der Saxophonist John-Edward Kelly, der mich schon lange gebeten hatte, etwas mit Saxophon zu schreiben. Die „saxophonische“ Qualität des Werks schöpft Kellys phänomenale Spieltechnik gründlich aus.

Den ersten Impuls für das Werk erhielt ich im November 1995, als ich den exzellenten tunesischen Film *The Silences of the Palace (Samt el qusur)* von Moufida Tlatli sah. Der Film enthält viel arabische Musik, und ich war von deren einzigartiger melodischer Heterophonie sehr angetan: Verschiedene Musiker spielen grundsätzlich das gleiche melodische Muster – nicht in genau gleicher Art und Weise, sondern jeder mit kleinen Unterschieden. So besteht die Melodie nicht aus einer einzelnen, wogenden Linie, sondern eher aus einer Reihe miteinander verwobener Linien, die fast identisch sind.

Daher kam der Impuls, auch in der *Dritten Kammersymphonie* Heterophonie zu verwenden. Die Komposition ist eine Mischung aus Kammersymphonie und Saxophonkonzert. Im ersten Satz spielen nur die Streicher – so kann er auch als unabkömmliges Werk für Streichorchester aufgeführt werden. Das Alt-Saxophon schließt sich nahtlos an und beginnt den zweiten Satz: Die ersten Töne des Instruments sind hinter der Bühne zu hören, bevor der Solist mit langsamem Schritten in Sicht kommt und spielend seinen Platz vorne auf der Bühne einnimmt. Auch der dritte Satz schließt direkt an den zweiten an und kulminiert in zwei virtuosen Saxophon-Kadenzen. Das Finale beginnt

mit einer sehr schnellen, immateriellen Musik. Sie beruhigt sich zu einer orientalisch klingenden Melodie, die in einem *andante*-Tempo erklingt und Mikro-Intervalle verwendet. An dieser Stelle beginnt der Solist, langsam die Bühne zu verlassen, immer noch spielend. Schließlich steigt die Melodie bis in die höchsten Register des Alt-Saxophons auf, das im Hintergrund zu hören ist. Das Streichorchester beendet das Werk allein.

Während ich meine *Dritte Kammerphonie* komponierte, las ich Tuomas Aanhavas finnische Übersetzung einer Sammlung japanischer Tanka-Gedichte, *Keväään kukat, syksyn kuu* (*Spring Flowers, Autumn Moon*). Sie enthält Strophen, die sich zu meiner Überraschung perfekt als Beschreibungen der Atmosphäre in den einzelnen Sätzen meiner Kammerphonie eigneten, und so habe ich sie als Satztitel verwendet. Daher bezieht sich der Titel des ersten Satzes auf die Art, wie die rastlose Musik zu Beginn gelegentlich zu statischen Klängen „einfriert“. Die „Rufe der Wildgänse“, die den Saxophon-Einsatz durchdringen, bringen die „gefrorene“ Atmosphäre der Musik langsam zum „Tauen“. Der Schluss des Stückes ist wie eine glühende, aber gleichzeitig in die Ferne aufweichende Abschiedsmusik des Solo-instruments.

Die *Dritte Kammerphonie* wurde von John-Edward Kelly und dem Ostrobothnian Chamber Orchestra unter Juha Kangas am 16. April 1997 in Kokkola uraufgeführt.

© Kalevi Aho 2011

John-Edward Kelly wurde in San Francisco geboren und konzertiert heute in aller Welt als Saxophonist und Dirigent. Auftritte bei zahlreichen namhaften Musikfestivals, sowie internationale Rundfunk- und Fernsehübertragungen und die bisher 30 CD-Produktionen legen davon ein beeindruckendes Zeugnis ab. Als leidenschaftlicher Befürworter moderner Musik hat John-Edward Kelly mehr als 200 Werke von vielen der bedeutendsten Komponisten unserer Zeit uraufgeführt.

1981 übernahm er den Platz seines Lehrers Sigurd Raschèr im Raschèr-Quartett. Später gründete er verschiedene Ensembles, z.B. das Alloys Ensemble und das Bartók Chamber Orchestra (später Arcos Orchestra) in New York, dem er als Chefdirigent und Künstlerischer Leiter vorsteht.

Höhepunkte der letzten Jahre waren Auftritte bei dem Royal Stockholm Philharmonic Orchestra, den Münchener Philharmonikern, dem Helsinki Philharmonic Orchestra, dem Residentie Orkest, der Berliner Staatskapelle und dem Gewandhausorchester Leipzig.

Kelly war Professor für zeitgenössische Kammermusik und Saxophon sowohl an der Robert-Schumann-Hochschule Düsseldorf als auch an der Staatlich Norwegischen Musikakademie Oslo. 1999 wurde er Mitglied der Königlich Schwedischen Musikakademie.

Weitere Informationen finden Sie unter www.johnedwardkelly.de

Die **Tapiola Sinfonietta** (Stadtchester von Espoo) wurde 1987 gegründet. Das 41-köpfige Orchester hat sich auf das Repertoire der Wiener Klassik spezialisiert. Daneben spielen Klassiker des 20. Jahrhunderts sowie Neue Musik eine wichtige Rolle in den Programmen des Orchesters. Regelmäßig konzertiert das Orchester mit bedeutenden finnischen und internationalen Solisten und Dirigenten und genießt Ausflüge zu Kinderkonzerten und Crossover-Projekten. Außerdem zählt Kammermusik zu seinem Repertoire. Darüber hinaus ist die Tapiola Sinfonietta bekannt dafür, oft ohne Dirigent zu spielen. Zu den ersten Künstlerischen Leitern des Orchesters gehören Jorma Panula

und Osmo Vänskä. Die 1993 beginnende Ägide von Jean-Jacques Kantorow war von entscheidendem Einfluss auf das heutige Orchesterprofil.

Seit 2006 verzichtet das Orchester auf einen Chefdirigenten und erarbeitet seine künstlerischen Planungen in enger Zusammenarbeit mit ihm eigens assoziierten Künstlern, zu denen derzeit der Violinist Pekka Kuusisto und die Dirigenten Mario Venzago, Santtu-Matias Rouvali und Stefan Asbury gehören. Die Tapiola Sinfonietta konzertiert im In- wie im Ausland und hat zahlreiche CDs vorgelegt, u.a. gefeierte Einspielungen mit Musik von Saint-Saëns und Weber bei BIS.

Weitere Informationen finden Sie unter www.tapiolasinfonietta.fi

Stefan Asbury ist Chefdirigent des Noord Nederlands Orkest und Artist in Association bei der Tapiola Sinfonietta. Als Gastdirigent ist er bei führenden Orchestern weltweit gefragt, so z.B. dem Boston Symphony Orchestra, dem Royal Concertgebouw Orchestra, Sinfonieorchester des Bayerischen Rundfunks und dem Gewandhausorchester Leipzig. Darüber hinaus gastiert er regelmäßig bei Festivals wie Automne en Normandie, der Biennale München, den Salzburger Festspielen und La Biennale di Venezia.

Stefan Asbury ist seit 1995 an der Fakultät des Tanglewood Music Centers tätig. Zusätzlich zu regelmäßigen Sommerkursen hat er auch Meisterkurse an Institutionen wie der Hochschule der Künste Zürich gegeben. Asbury pflegt besonders enge Beziehungen zu vielen zeitgenössischen Komponisten, u.a. Oliver Knussen, Steve Reich, Wolfgang Rihm und Mark Anthony Turnage, und arbeitet regelmäßig mit dem Ensemble Modern, Klangforum Wien und der London Sinfonietta zusammen.

For further information please visit www.stefanasbury.com

Jean-Jacques Kantorow wurde im französischen Nizza geboren, ist aber von russischer Abstammung. Er erlernte die Violine an den Konservatorien von Nizza und (ab dem Alter von 13 Jahren) Paris, wo René Benedetti zu seinen Lehrern gehörte und wo er, ein Jahr später, den Ersten Preis für Violinspiel erhielt. Jean-Jacques Kantorow ist

als Solist mit Musikern wie Gidon Kremer, Krystian Zimerman und Paul Tortelier auf allen Kontinenten aufgetreten. In seiner Dirigentenlaufbahn war er Künstlerischer Leiter verschiedener Orchester, darunter das Ensemble orchestral de Paris, das Auvergne Chamber Orchestra, die Tapiola Sinfonietta (1993–2000), mit der er auch weiterhin zusammenarbeitet, sowie des Granada City Orchestra (2004–08). Außerdem war er Gastdirigent des Kammerorchesters Lausanne. Jean-Jacques Kantorow hat über 150 Aufnahmen vorgelegt; aus seiner engen Zusammenarbeit mit BIS sind eine Reihe hoch gelobter CDs mit der Musik von Camille Saint-Saëns hervorgegangen.

Kalevi Aho

L'un des compositeurs contemporains les plus en vue de la Finlande, Kalevi Aho est né à Forssa dans le sud de la Finlande le 9 mars 1949. Il entreprend ses études de violon dans sa ville natale dès l'âge de 10 ans et ses premières compositions datent également de cette époque. À son entrée à l'université (1968), Aho continue de travailler le violon ainsi que la composition à l'Académie Sibelius à Helsinki où son professeur de composition est Einojuhani Rautavaara. Après avoir obtenu son diplôme de compositeur (1971), Aho poursuit ses études à Berlin (1971–72) dans la classe de Boris Blacher à la Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst. De 1974 à 1988, il enseigne la musicologie à l'université d'Helsinki et est, de 1988 à 1993, professeur de composition à l'Académie Sibelius. Il travaille à Helsinki en tant que compositeur indépendant depuis l'automne 1993. En 1994, le gouvernement finlandais lui accorde une bourse de quinze ans.

La majeure partie de la production de Kalevi Aho est faite d'œuvres orchestrales de grande envergure, de musique de chambre et d'œuvres vocales. En 2010, sa production comptait quatre opéras : *Avain* [La clé] 1977–78, *Hyönteiselämää* [Vie d'insectes] 1985–87, *Salaisuuksien kirja* [Le livre des secrets] 1998 et *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet* [Avant que nous soyons tous noyés] 1995/1999, quinze symphonies (1969–2011), trois symphonies de chambre pour orchestre à cordes, dix-neuf concertos ainsi qu'un grand nombre d'œuvres pour orchestre, voix et ensembles de chambre et instruments seuls (voir discographie, page 34). La complétion du ballet inachevé *Pyörteitä* (*Tourbillons*) d'Uuno Klami est l'une de ses réalisations les plus importantes : Aho a orchestré le premier acte du ballet et composé le troisième acte manquant et lui a donné le titre de *Dances Symphoniques*. Aho est compositeur en résidence de l'Orchestre symphonique de Lahti depuis 1992.

Aho s'est taillé une réputation d'écrivain et de journaliste musical. En 2010, la production littéraire de Kalevi Aho comptait près de six cents essais, présentations, articles et autres écrits. Il a occupé plusieurs postes importants dans la vie culturelle finlandaise et remporté de nombreux prix, tant au niveau national qu'international, pour sa production.

Première Symphonie de chambre (1976)

J'ai composé ma *première Symphonie de chambre* en très peu de temps, en avril 1976. L'œuvre, qui avait été commandée par le Festival d'Helsinki, a été composée parallèlement au travail sur ma *cinquième Symphonie* commencée en 1975 mais que je n'ai terminée qu'en novembre 1976.

Ces œuvres ont non seulement été composées en même temps mais ont également des caractéristiques en commun, en particulier la quête d'une texture complexe dans laquelle différentes sections presque indépendantes sont entendues simultanément, les unes par-dessus les autres. Parvenue à son point culminant, la texture de la symphonie se décompose et les vingt membres de la section des cordes se retrouvent chacun à jouer leur propre mélodie. Celles-ci parviennent toutes à leur point culminant en même temps.

Le point de départ de cette œuvre en un seul mouvement est la mélodie aiguë exposée par le violon au commencement pour laquelle une contrebasse seule procure un contrepoint dans le registre grave. Ces éléments sont également répétés sous diverses formes plus tard au cours du déroulement de l'œuvre. L'introduction délicate est suivie par le contraste extrême que cause un passage virtuose, *prestissimo* et violent. Plus tard, le processus développant évolue vers une expression musicale encore plus riche et encore plus ambiguë alors que chacune des itérations des sections lentes et rapides est encore plus complexe rythmiquement et harmoniquement que celle qui la précède. La musique se calme dans une coda surréelle qui donne maintenant à l'œuvre une toute nouvelle dimension. Au-dessus du climat chromatique des instruments à cordes graves, on entend maintenant des ripostes courtes et solistes qui semblent reprendre les sonorités d'oiseaux étranges et imaginaires.

Cette composition dense d'une durée de quelque treize minutes est une pièce virtuose au sein de laquelle le premier violon joue par endroit un rôle de soliste. La création a été donnée par l'Orchestre de chambre d'Helsinki sous la direction de Leif Segerstam le 22 août 1976 dans le cadre d'un concert du Festival d'Helsinki.

Seconde Symphonie de chambre (1991–92)

Tout comme ma *première Symphonie de chambre*, la *seconde* présente une musique virtuose aux exigences extrêmement élevées pour l'interprète. J'ai sciemment voulu atteindre les ultimes possibilités expressives d'un ensemble à cordes de vingt musiciens. Les exigences de l'œuvre ne sont donc pas une fin en soi mais sont plutôt les conséquences d'un langage musical développé de cette manière. Les raisons sont purement expressives.

L'œuvre commence par l'expression intense de la «musique des voix intérieures». Lorsque les violons descendant des hauteurs vertigineuses, un motif rythmique fatidique s'élève un moment des cordes graves et domine tout l'orchestre. Ce motif reviendra à deux autres reprises dans le premier mouvement, chaque fois de manière plus puissante que la précédente.

Le premier mouvement se termine avec des motifs solistes ascendants aux violoncelles et aux contrebasses qui mènent, sans interruption, au second mouvement. Les altos exposent une mélodie calme (*Andantino*), qui se dirige avec découragement vers le bas et qui, lorsqu'elle est répétée, est entendue au-dessus d'une contre-texture assez riche. Des motifs rythmiques incisifs surviennent par-dessus des pédales longuement tenues et des *pizzicatos* «Bartók» (la corde heurte la touche) mènent à un passage sauvagement *furioso* qui constitue l'apogée de toute l'œuvre.

La coda de l'œuvre commence par un accord de fa mineur, gravement radieux, qui couvre plus de six octaves avant que la lumière ne commence progressivement à diminuer d'intensité avec des clusters composés d'accords de si bémol mineur et si mineur. On entend finalement des motifs rappelant des berceuses exposés par deux altos et deux violoncelles qui dérivent au point de vue motivique du premier mouvement. L'œuvre sombre et intense se termine par trois notes exprimées calmement par les contrebasses, séparées par des silences et produites par le bois de l'archet (*col legno*).

La *seconde Symphonie de chambre* est le fruit d'une commande de l'Orchestre de chambre ostrobothnien et a été terminée au début de janvier 1992. La majeure partie de

la composition eut cependant lieu en 1991 et l'orchestre est même parvenu à répéter la première partie de l'œuvre vers la fin de l'automne 1991. Juha Kangas a assuré la création de l'œuvre à Kokkola le 5 février 1992.

Troisième Symphonie de chambre (1995–96)

La *troisième Symphonie de chambre* pour orchestre à cordes et saxophone alto a été composée entre la fin de 1995 et le début de 1996. L'inspiration pour l'écriture de cette œuvre m'est venue en grande mesure de l'Orchestre de chambre ostrobothnien qui, en février 1992, a si bien joué lors de la création de ma très exigeante *seconde Symphonie de chambre*. Une seconde source d'inspiration a été le saxophoniste John-Edward Kelly qui me demandait depuis longtemps d'écrire quelque chose pour saxophone alto. La composante «saxophonique» de l'œuvre exploite en profondeur la technique phénoménale de Kelly.

J'ai reçu la première impulsion pour cette œuvre en novembre 1995 lorsque j'ai vu l'excellent film tunisien *Les silences du palais* (*Samt el qusur*) réalisé par Moufida Tlatli. Ce film fait entendre un grand nombre de musiques arabes et j'ai été fortement attiré par son hétérophonie mélodique unique : des musiciens différents jouent pratiquement le même pattern mélodique mais pas de la même manière, chacun avec des petites différences. La mélodie n'est donc pas faite d'une ligne simple et ondulante mais plutôt d'une série de lignes ondulantes entremêlées qui sont presque identiques.

C'est ce qui me procura l'envie de recourir à l'hétérophonie dans ma *troisième Symphonie de chambre*. La composition est un hybride entre une symphonie de chambre et un concerto pour saxophone. Le premier mouvement est pour cordes seules et peut donc être joué en tant qu'œuvre indépendante par un orchestre à cordes. Le saxophone entre sans interruption et commence le second mouvement : les premières notes de l'instrument se font entendre du fond de la scène avant que le soliste ne s'avance lentement et ne prenne place, tout en jouant, à l'avant de la scène. Le troisième mouvement suit également le mouvement précédent sans interruption et atteint son apogée dans

deux cadences virtuoses pour le saxophone. Le finale commence avec une musique très rapide et légère qui se calme dans une mélodie à l'allure orientale qui recoure à des micro-intervalles dans un tempo d'*andante*. À cet endroit, le soliste commence à quitter la scène, tout en jouant. La mélodie s'élève finalement du registre suraigu du saxophone entendu du fond de la scène. Les cordes concluent seules l'œuvre.

Alors que je composais ma *troisième Symphonie de chambre*, j'ai également lu la traduction finlandaise de Tuomas Anhava d'un recueil de poèmes tanka japonais intitulée *Fleurs de printemps et lune d'automne*. Ce recueil contient des vers qui, à ma surprise, convenaient parfaitement à la description de l'atmosphère des mouvements de ma symphonie de chambre et je les ai pris pour titres pour chacun de ces mouvements. Le titre du premier mouvement réfère ainsi à la manière avec laquelle la musique agitée entendue au commencement « gèle » parfois dans des sonorités statiques et immuables. Les « appels des oies sauvages » que l'on retrouve dans l'entrée du saxophone mènent progressivement l'atmosphère « gelée » de la musique à « fondre ». La fin de la pièce est, d'une certaine manière, l'adieu de l'instrument seul, radieux mais se retirant en même temps au loin.

John-Edward Kelly et l'Orchestre de chambre ostrobothnien sous la direction de Juha Kangas ont assuré la création de la *troisième Symphonie de chambre* à Kokkola le 26 avril 1997.

© *Kalevi Aho 2011*

John-Edward Kelly est né à San Francisco et se produit un peu partout à travers le monde en tant que saxophoniste et que chef d'orchestre. Il s'est produit dans le cadre de nombreux festivals importants ainsi qu'à la radio et à la télévision. La trentaine d'enregistrements en date (2011) témoigne du travail de Kelly. Défenseur de la nouvelle musique, John-Edward Kelly a créé plus de deux cents œuvres y compris de compositeurs importants.

En 1981, il prit la place de son professeur Sigurd Raschèr au sein du Quatuor Raschèr. Il fonda par la suite différents ensembles parmi lesquels l'Alloys Ensemble ainsi que le Bartók Chamber Orchestra (qui prendra ensuite le nom d'Arcos Orchestra) à New York avec lesquels il assura les postes de chef principal et de directeur artistique.

Parmi les moments forts des dernières années figurent des concerts en compagnie de l'Orchestre philharmonique royal de Stockholm, de l'Orchestre philharmonique de Munich, de l'Orchestre philharmonique d'Helsinki, du Residentie Orkest, de la Staatskapelle de Berlin ainsi que de l'Orchestre du Gewandhaus de Leipzig.

Kelly a été professeur de musique de chambre contemporaine et de saxophone à la Robert Schumann Hochschule de Düsseldorf ainsi qu'à l'Académie de musique de l'état norvégien à Oslo. En 1999, il est devenu membre de l'Académie musicale royale de Suède.

Pour plus d'informations, veuillez consulter www.johnedwardkelly.de

La **Sinfonietta de Tapiola** (Orchestre de la ville d'Espoo) a été fondée en 1987. Elle compte 41 musiciens et se spécialise dans le répertoire viennois classique mais les classiques du vingtième siècle et les créations d'œuvres nouvelles jouent également un rôle important dans la programmation de l'orchestre. La Sinfonietta se produit régulièrement en compagnie de solistes ou de chefs importants de Finlande et du reste du monde et a également participé à des projets pour enfants ainsi que de crossover. Jorma Panula et Osmo Vänskä ont été les premiers directeurs artistiques alors que la période avec Jean-Jacques Kantorow qui a débuté en 1993 a grandement contribué au profil actuel de l'orchestre.

Depuis 2006, l'orchestre a choisi de demeurer sans chef principal et établit sa propre politique artistique en étroite relation avec les artistes avec lesquels il est associé comme, en 2011, le violoniste Pekka Kuusisto et les chefs Mario Venzago, Santtu-Matias Rouvali et Stefan Asbury. La Sinfonietta de Tapiola se produit à travers la Fin-

lande ainsi qu'un peu partout à travers le monde et a réalisé de nombreux enregistrements dont ceux consacrés à Saint-Saëns et à Weber chez BIS ont été chaudement accueilli.

Pour plus d'informations, veuillez consulter www.tapiolasinfonietta.fi

Le chef principal du Noord Nederlands Orkest et artiste en association avec la Sinfonietta de Tapiola, **Stefan Asbury**, est également en demande chez les meilleurs orchestres au monde dont l'Orchestre symphonique de Boston, l'Orchestre royal du Concertgebouw d'Amsterdam, l'Orchestre de la radiodiffusion bavaroise ainsi que celui du Gewandhaus de Leipzig. Il se produit également régulièrement en tant que chef invité dans le cadre de festivals tels Automne en Normandie, la Biennale de Munich, le Festival de Salzbourg et celui de La Biennale de Venise.

Stefan Asbury fait partie de la faculté du Centre musical de Tanglewood depuis 1995. En plus de son enseignement estival régulier, il a donné des cours de maîtres en direction dans divers institutions dont la Hochschule der Künste (Zurich). Asbury entretient une relation étroite avec plusieurs compositeurs contemporains incluant Oliver Knussen, Steve Reich, Wolfgang Rihm et Mark-Anthony Turnage et travaille régulièrement avec l'Ensemble Modern de Francfort, Klangforum Wien et le London Sinfonietta.

Pour plus d'informations, veuillez consulter www.stefanasbury.com

Jean-Jacques Kantorow est né à Nice en France mais est d'origine russe. Il étudie le violon aux Conservatoires de Nice et, à partir de l'âge de treize ans, de Paris où il compte parmi ses professeurs René Benedetti et d'où il sort un an plus tard avec un premier prix en interprétation. Jean-Jacques Kantorow se produit en tant que soliste sur tous les continents en compagnie entre autres de Gidon Kremer, Krystian Zimerman, et de Paul Tortelier. Il occupe le poste de directeur artistique de nombreux orchestres dont l'Ensemble orchestral de Paris, l'Orchestre d'Auvergne, la Sinfonietta de Tapiola (de

1993 à 2000) avec laquelle il continuait en 2009 de collaborer ainsi que l'Orchestre de la ville de Grenade (2004–2008). Il a aussi été le principal chef invité de l'Orchestre de chambre de Lausanne. En 2009, Jean-Jacques Kantorow avait réalisé plus de cent cinquante enregistrements dont plusieurs chez BIS notamment ceux consacrés à la musique de Camille Saint-Saëns qui ont été salués par la critique.

A KALEVI AHO DISCOGRAPHY

Piano Concerto No. 2; Symphony No. 13 'Symphonic Characterizations'

ANTTI SIIRALA *piano* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-CD-1316

Kysymysten kirja for mezzo-soprano & chamber orchestra; Viola Concerto; Symphony No. 14 'Rituals'

MONICA GROOP *mezzo-soprano* · ANNA KRETTA GRIBAJEVIC *viola* · HERMAN RECHBERGER *percussion*

CHAMBER ORCHESTRA OF LAPLAND / JOHN STORGÅRDS · BIS-CD-1686

Symphony No. 12 'Luosto'

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA & CHAMBER ORCHESTRA OF LAPLAND / JOHN STORGÅRDS · BIS-SACD-1676

Tuba Concerto; Contrabassoon Concerto

ØYSTEIN BAADSVIK *tuba* · NORRKÖPING SYMPHONY ORCHESTRA / MATS RONDIN

LEWIS LIPNICK *contrabassoon* · BERGEN PHILHARMONIC ORCHESTRA / ANDREW LITTON · BIS-CD-1574

Clarinet Concerto (with Carl Nielsen's Clarinet Concerto)

MARTIN FRÖST *clarinet* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-SACD-1463

Flute Concerto (with flute concertos by Haukur Tómasson & Christian Lindberg)

SHARON BEZALY *flute* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-CD-1499

Symphonic Dances 'Hommage à Uuno Klami'; Symphony No. 11 for six percussionists & orchestra

KROUMATA PERCUSSION ENSEMBLE · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-CD-1336

Symphony No. 3 for violin & orchestra; Songs and Dances of Death (Mussorgsky, orch. Aho)

JAAKKO KUUSISTO *violin* · MATTI SALMINEN *bass* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-CD-1186

Chinese Songs for soprano & orchestra; Symphony No. 4

TIINA VAHEVAARA *soprano* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-CD-1066

Quintet for Oboe & Strings; 7 Inventions & Postlude for oboe & cello; Quintet for Flute, Oboe & Strings

SINFONIA LAHTI CHAMBER ENSEMBLE · BIS-CD-1036

Quintet for Bassoon & String Quartet; Quintet for Alto Saxophone, Bassoon, Viola, Cello & Bass

SINFONIA LAHTI CHAMBER ENSEMBLE · BIS-CD-866

Symphony No. 2; Symphony No. 7 'Insect Symphony'

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-CD-936

Rejoicing of the Deep Waters; Symphony No. 10

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-CD-856

Symphony No. 9 for trombone & orchestra; Cello Concerto

CHRISTIAN LINDBERG *trombone* · GARY HOFFMAN *cello* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-CD-706

Symphony No. 8 for organ & orchestra; Pergamon for orchestra, 4 reciters & organ

HANS-OLA ERICSSON *organ* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-CD-646

Symphony No. 1; Silence; Violin Concerto

MANFRED GRÄSBECK *violin* · LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA / OSMO VÄNSKÄ · BIS-CD-396

INSTRUMENTARIUM

Saxophone: F. Buescher alto saxophone (1928); Buescher mouthpiece (c. 1938); Vandoren reeds

RECORDING DATA

Recording:	April 2009 (Nos 1 & 2) and October 2005 (No. 3) at the Tapiola Concert Hall, Finland
Producer:	Hans Kipfer
Equipment:	Sound engineers: Matthias Spitzbarth (Nos 1 & 2), Andreas Ruge (No. 3) Neumann microphones; RME Octamic D microphone preamplifier and high resolution A/D converter; MADI optical cabling; Yamaha DM1000 digital mixer; Sequoia Workstation; B&W Nautilus 802 loudspeakers; STAX headphones
Post-production:	Original format: 44.1 kHz / 24-bit Editing: Elisabeth Kemper Mixing: Matthias Spitzbarth, Hans Kipfer
Executive producer:	Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

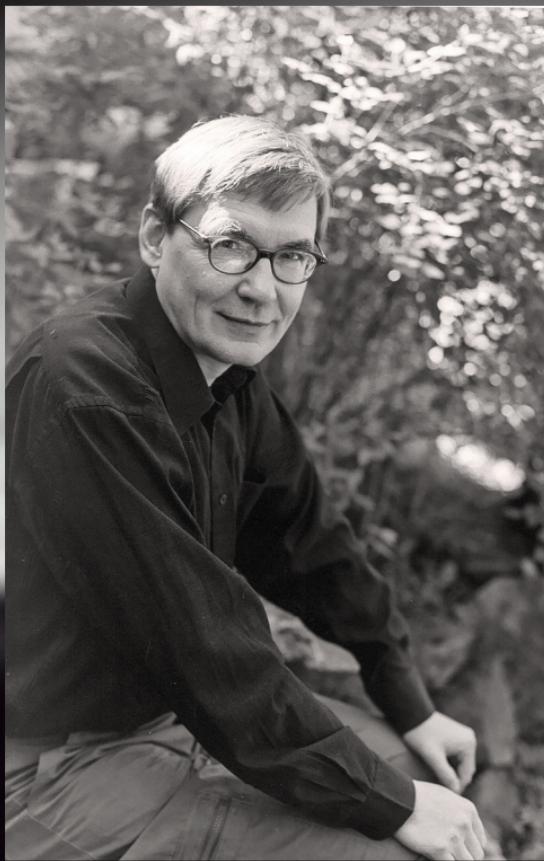
Cover text: © Kalevi Aho 2011
Translations: Andrew Barnett (English); Anna Lamberti (German); Jean-Pascal Vachon (French)
Front cover photo: © Juan Hitters
Back cover photo of Kalevi Aho: © Maarit Kytöharju
Photo of John-Edward Kelly: © Kelly
Typesetting, lay-out: Andrew Barnett, Compact Design Ltd, Saltdean, Brighton, England

BIS Records is not responsible for the content or reliability of any external websites whose addresses are published in this booklet.

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30 Fax: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 40
info@bis.se www.bis.se

BIS-SACD-1126 ® 2011 & © 2012, BIS Records AB, Åkersberga.

Kalevi Aho

BIS-SACD-1126